

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Kansalaisareena pitää hyvänä esityksenä, että kaikki valtionavustusten hakuprosessit siirtyvät haettavaksi saman palvelun kautta. Tämä lisää avustuksen jaon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä sujuvuutta. Digitaalisten palveluiden lisäksi pitää huolehtia, että kaikilla on tasa-arvoinen mahdollisuus hakea avustuksia ja raportoida niistä. Järjestelmän tulee olla helppokäyttöinen ja saavutettava. Tukipalveluita tulee olla saatavissa erityisryhmille. Myös ensi kertaa avustuksia hakeville yhdistyksille tulisi järjestää neuvontaa. Uudistuksessa tulee kiinnittää huomioita myös raportoinnin tarkoituksenmukaisuuteen. Muutoinkin on huolehdittava, että tulevaisuudessa avustusten haku ei edellytä ammattimaisuutta ja samalla karsi hauista pois niitä kansalaisjärjestötoimijoita, joilla ei ole valmiiksi resursseja vaativiin hankehakuihin.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan

vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Yhteistyön lisääminen järjestöjen ja viranomaisten välillä on tärkeää, sillä se lisää valtionapuviranomaisten ymmärrystä rahoitettavan toiminnan luonteesta. Kaikkien mahdollisuutta merkitykselliseen kansalaistoimintaan tulee edistää ja turvata järjestöjen toiminnan autonomisuus.

Kaikille sopivien mittarien luominen voi osoittautua haasteelliseksi, koska avustuksensaajat poikkeavat toisistaan huomattavastikin. Tähän yhteiseen kehittämisen työhön tulee kutsua erikokoisia järjestöjä. Laadittavat ohjeistukset tulisi olla selkeät esimerkkeineen.

Järjestelmän tulisi huomioida myös pienet ja uudet kansalaisyhteiskunnan toimijat, jotta kansalaisyhteiskunnan moninaisuus ja moniäänisyys näkyisi enemmän vaikuttavuuden suunnittelussa.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuontojakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Kansalaisareena kannattaa viestinnän ja vuorovaikutuksen lisäämistä; avoimuuden ja yhteistyön lisääminen on erittäin kannatettavaa. Yhteistyötä kehitettäessä on erityisesti huomioitava pienten järjestöjen vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen (osa järjestöistä on hyvin pieniä, vaikka niillä voi olla laaja kohderyhmä väestössä). Tärkeätä on kaikkien järjestöjen kuuleminen ja se, että huolehditaan kaikkien järjestöjen mahdollisuudesta tasapuolisesti osallistua eri työryhmiin ja toimikuntiin.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuontojakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuontojakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuontojakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Järjestöt, joilla ei ole juurikaan omaa varallisuutta tai yritystoimintaa voisi rajata omarahoitusosuuden ulkopuolelle. Suuremmilta ja varakkaammilta organisaatioilta tätä voisi olla kohtuullisempaa odottaa.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Kansalaisareena pitää esitystä hyvänä. Järjestöjen autonomia oman toiminnan kehittämisessä on säilytettävä.

Vastuullisuuden arvioinnin perusteita laatiessa on kuitenkin huomioitava, että järjestöjen organisoituminen ja resurssit ovat hyvin erilaisia. Erityisesti kansalaisyhteiskunnan toiminnan pitää säilyä riippumattomana liiallisesta rahoittajan ja julkisen vallan ohjauksesta.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Järjestöille myönnettävät kaksivuotiset yleisavustukset edistävät pitkäjänteisemmän toiminnan kehittämisen ja sen jatkuvuuden. Myös byrokratian väheneminen helpottaa erityisesti pieniä järjestöjä. Tärkeää olisi myös nopeuttaa valtionapupäätösten prosessia ja avustus päätösten saamista.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

Kansalaisareena kannattaa tehtyä esitystä. Järjestelmän toimivuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, että avustusten edelleen siirron valvonta on toimivaa ja sen aiheuttama hallinnollinen taakka on oikeassa suhteessa järjestön toimintaedellytyksiin ja jaettujen avustusten määrään.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Kansalaisareena kannattaa ehdotusta.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

-

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Porthén Anne
Kansalaisareena